

Näringsdepartementet
N2021/00324

Yttrande över innovation som drivkraft – från forskning till nytta.

Sammanfattning

Region Norrbotten är positiva till de förslag som kommer ifrån remissen *innovation som drivkraft – från forskning till nytta* men vi ser, att vissa delar behöver förtydligas och utvecklas.

Det finns ett värde att innovation som drivkraft finns hos lärosätena, då det leder till ett engagemang och ett gemensamt ansvar för innovationskraften i Sverige. Region Norrbotten vill lyfta fram följande.

- Att det ska vara meriterande för forskare att arbeta med samverkansuppgiften.
- Region Norrbotten anser att man bör öronmärker en del av lärosätenas anslag till samverkansuppgiften.
- Författningsförslag 1 kap.2 § 1 Här bör man göra en förtydligande, om vad *andra kunskaper* är för något, exempelvis med en fotnot.
- Region Norrbotten anser att stål och gruvindustrin ska vara ett av de tematiska områdena i ett innovationskontor, sådant kontor bör placeras i Norrbotten.
- Region Norrbotten anser att rymden ska vara ett av de tematiska områdena i ett innovationskontor, sådant kontor bör placeras i Norrbotten.

Region Norrbottens synpunkter

Regeringen beslutade den 24 oktober 2019 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå en utvecklad struktur för innovationsstödet vid statliga universitet och högskolor. Syftet är att innovationsstödet vid lärosätena, som för närvarande bland annat består av holdingbolag och innovationskontor, mer ändamålsenligt ska

kunna bidra till att stärka Sveriges innovationskraft och därmed landets konkurrenskraft, sysselsättning och ekonomiska utveckling.

Om högskolorna ska fylla den viktiga roll för en hållbar utveckling, som samhället har rätt att förvänta sig, behövs goda villkor för att de i än högre utsträckning ska kunna bidra till nya lösningar som leder till ökad konkurrenskraft, mindre miljöpåverkan och nya jobb.

FoU uppdelat på olika aktörer

Sverige är ett av de länder som investerar högst andel av bruttonationalprodukten (BNP) i FoU. Endast Israel och Sydkorea lägger en högre andel av BNP på FoU. Totalt utgör svensk FoU cirka 3,4 procent av BNP (år 2017), vilket motsvarar cirka 155,5 miljarder kronor. Sverige är därmed ett av få länder som överskrider det mål på tre procent som EU har satt upp i Europa 2020 strategin. Under åren 2007–2017, ökade svensk forskning och utveckling både i reella tal och som andel av BNP. Under åren 2011–2017 ökade främst den privata sektorns investeringar i forskning och utveckling, totalt med cirka 23 procent under perioden. Den privata sektorn står för cirka 70 procent av investeringarna i FoU i landet och universiteten och högskolorna för cirka en fjärdedel. Den privata sektorns andel av forskningen är högre i Sverige jämfört med EU:s 28 medlemsländer.

Innovationskontoren

Innovationskontoren tillkom till följd av förslag i 2008 och 2012 års forskningspolitiska propositioner. Resurser tillfördes vid bildandet av kontoren och högskolor med innovationskontor får därefter årligen cirka 107 miljoner kronor i statliga medel för verksamheten.

Innovationskontorens organisation, placering och arbetssätt kan variera, men gemensamt för innovationskontoren är att de arbetar inne på högskolan med att fånga upp och utveckla idéer från medarbetare och i vissa fall även studenter. En viktig del av innovationskontorens arbete är att informera om sin egen verksamhet och verka för en mer positiv inställning till nyttiggörande.

I dag finns det totalt 13 innovationskontor och därmed finns det högskolor som saknar eget innovationskontor. De högskolor som saknar egna innovationskontor förväntas i flera fall kunna nyttja närliggande högskolors innovationskontor.

Här föreslår Region Norrbotten att incitament skapas för högskolans anställda att vara aktiva i arbetet med innovationer, det bör vara meriterande för forskare att arbeta med samverkansuppgiften. Region Norrbotten föreslår

- Att det ska vara meriterande för forskare att arbeta med samverkansuppgiften.

- Region Norrbotten anser att en del av lärosätenas anslag öronmärks till samverkansuppgiften.

Utredningen föreslår ett utökat innovationsstöd och inrättande av olika stödfunktioner

Utredningen har dragit slutsatsen att det inom vissa områden synes finnas behov av större insatser för innovationsstöd än som ges i dag. Mot bakgrund av detta föreslås att regeringens ska kunna tilldela utökade innovationskontorsuppdrag till minst två högskolor i samverkan. Dessa ska ha en särskild tematisk inriktning och exempelvis innebära ett särskilt innovationskontor för Life science.

- Här vill Region Norrbotten föreslå två områden för ett tematiska innovationskontor, en för stål och gruvindustrin och en för rymden

Stål och gruvindustrin

Norrbottens främsta fördelar ligger i dess gruvindustris och stålindustris värdekedja, kapaciteten för förnybar energi, nätverk mellan industri och forskning. Norrbotten ligger i framkanten när det gäller grönomställning av samhället och industrin som två exempel är industriella satsningarna H2 Green Steel startar stålproduktion i Boden och HYBRIT i Gällivare. Sveriges gruv- och metallutvinnande industri ligger redan idag i framkant när det gäller hållbarhet och effektivitet och vi har ett unikt ekosystem där före-tagens utveckling sker i nära samverkan med universitet och institut. Detta har lett till att de svenska gruvföretagen är extremt produktiva och ligger långt framme när det gäller digitalisering och automation. Vidare är Norrbotten en innovationshub för branschen med både det nationella (SIP STRIM) såväl som delar av det Europeiska (EIT RawMaterials) innovationsprogrammet baserade i länet. Här finns också Sveriges gruvuniversitet Luleå tekniska universitet som är globalt erkända för sin industrinära forskning i hela värdekedjan, samt forskningsinstitutet SVERIM.

- Region Norrbotten anser att stål och gruvindustrin ska vara ett av de tematiska områdena i ett innovationskontor, sådant kontor bör placeras i Norrbotten.

Rymden

Norrbotten är Sveriges och Europas rymdcentrum. I Norrbotten finns ett ekosystem med globalt ledande aktörer inom rymdforskning och rymdteknologi samt en omfattande stödverksamhet för startup företag och SME inom rymdområdet. I Norrbotten finns det en stark forskningsmiljö kring rymden med Esrange Space Center, Rymdbolagets bas för uppsändningar, kontroll av satelliter och tester av rymdfarkoster. Här finns Institutet för rymdfysik (IRF) som konstruerar instrument för att mäta till exempel norrsken. Här finns

också Institutionen för rymdvetenskap som utbildar rymdingenjörer och rymdforskare, liksom The European Space Agency (ESA) satellitstation Salmijärvi. Huvudkontoret finns på Rymd-campus i Kiruna. EISCAT har också en mottagarstation som ligger några kilometer öster om Kiruna centrum. EISCAT är en internationell forsknings-infrastruktur (en av Sveriges Big Science anläggningar). EISCAT är en av få internationella forskningsinfrastrukturer där Sverige är värdnation. EISCAT investerar just nu i ny infrastruktur. Det nya systemet, EISCAT_3D, kommer att vara i drift 2022.

Regeringen satsar på att bygga ut kapaciteten på Esrange som är en strategisk resurs för nationell och internationell forskning och utveckling. Esrange ska utveckla uppskjutningsteknik för små och stora raketer, mer miljövänliga motorer, flygtester och satellit-teknik. Anläggningen ska även kunna användas för demonstration av exempelvis nya komponenter för rymdapplikationer. Regeringen har tagit fram en strategi för svensk rymdverksamhet. Strategins utgångspunkter är att utveckla den svenska rymdindustrin så att Sverige ska bli en stark rymdnation.

Luleå tekniska universitet driver NanoSat Lab för design, test och utveckling av rymdsystem ombord på olika typer av rymdfarkoster och planerar en utbyggnad som ska göra resursen till en komplett europeisk verksamhet kring rymdtekniks testning. En testbädd för den nya miniatyriserade rymd-tekniken ger hela den nödvändiga kedjan, från utbildning, forskning och utveckling till uppsändning och kommunikation för små satelliter. I miljön konstrueras, utvecklas, tillverkas och testas små satelliter, så kallade kubsatelliter. Denna satsning möjliggörs tack vare kapaciteten vid Institutet för rymdfysik i Kiruna, SSC Esrange för uppskjutningar och Luleå tekniska universitetsverksamhet inom bl.a. atmosfärvetenskap och rymdtekniska system

Forskning, innovation och marknadsupptagning av rymddata Norrbottens rymdverksamhet omfattar även insatser som tillgängliggör och omsätter rymdteknologi och data i applikationer för kommersialisering och ökad samhällsnytta. Den nya digitala rymdekonomin bygger på både befintliga öppna och kommersiella data från rymden. Genom att kombinera dessa data med andra datakällor kan nya företag etableras och nya produkter och tjänster skapas.

Det pågår även satsningar för att skapa synergier mellan rymdverksamheten och regionens infrastruktur för "Big data" genom datahallar som lagrar och tillgängliggör de stora datamängderna som genereras från satelliter som övervakas från regionens rymdbas.

- Region Norrbotten anser att rymden ska vara ett av de tematiska områdena i ett innovationskontor, sådant kontor bör placeras i Norrbotten.

Utvärdering av innovationsverksamheten

Om innovationsverksamheten på lärosätena skall utvärderas i framtiden så anser Region Norrbotten att utvärderingen bör använda sig av en strukturerad uppgiftsinsamling, självvärdering och platsbesök av en expertgrupp med förslagsvis en nordisk sammansättning för att belysa andra perspektiv in i innovationsarbetet.

Författningsförslag

1 kap.2 §1

I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat och *andra kunskaper* tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

- Här bör man göra en definition eller lägga en fotnot, om andra kunskaper, vad betyder detta?

Övriga kommentarer

Utredningens förslag skapar strukturer för en mer innovativ högskola

För regering och riksdag innebär förslagen ökad insyn och väsentligt förbättrade möjligheter till styrning.

- Här vill Region Norrbotten ställa sig frågan om Regeringen och riksdag vill styra den fria forskningen?